

Győri Ítéltábla
Pf.IV.20.092/2016/5/I.szám

A Győri Ítéltábla a dr. Vajk Kálmán ügyvéd által képviselt **felperesnek** a dr. Busa Barbara ügyvéd által képviselt **I.r.**, dr. Kelemen Péter Máté ügyvéd által képviselt **II.r.** és dr. Busa Barbara ügyvéd által képviselt **III.r. alperes** ellen szerződés részbeni érvénytelenségének megállapítása iránti perében a Szombathelyi Törvényszék 2016. február 8. napján kelt 17.P.20.481/2014/34/I. számú ítélete ellen a felperes részéről 35. szám alatt benyújtott fellebbezés folytán megtartott tárgyalás alapján meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A feljegyzett 48.000,- (Negyvennyolcezer) Ft fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

A felperes az I. és III.r. alperesek, mint egyetemleges jogosultak javára 30.000,- (Harmincezer) Ft, míg a II.r. alperes javára 15.000,- (Tizenötezer) Ft másodfokú perköltség 15 napon belüli megfizetésére, és saját költségeinek viselésére köteles.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s :

Az irányadó tényállás szerint a felperes, valamint az I. és III.r. alperesek 2003. április 8. napján kölcsönszerződést kötöttek lakóingatlan megvásárlásának finanszírozása céljából. A kölcsön ügyleti kamataként évi 4 %-ot kötöttek ki azzal, hogy az ügyleti kamat mértéke kamatperiódusonként változó mértékű, az egyes kamatperiódusok a kölcsön folyósítását követő naptári hónap első napjától számított egyenként 5 éves időtartamúak a futamidő lejártáig. Az ügyleti kamat az egyes kamatperiódusok alatt nem változtathatók. A hitelezők az ügyleti kamat mértékét és az erre vonatkozó szerződési feltételt az egyes kamatperiódusok fordulónapján jogosultak egyoldalúan meghatározni (kölcsönszerződés II.1.1. pont).

A kölcsönszerződés II.2. pontja szerint a kezelési költség változó mértékű, amelynek mértékét és az erre vonatkozó szerződési feltételt a hitelezők a kölcsönszerződés fennállása alatt jogosultak egyoldalúan megváltoztatni.

A V.4. pont szerint az adós tudomásul veszi, hogy amennyiben a szerződési kötelezettségének határidőn belül nem tesz eleget, akkor a 60. napot meghaladó fizetési késedelem esetén a jelzálogbank jogosult követelését a bankra átruházni. Ettől az időponttól kezdve az adós a hitelezők által alkalmazott, a forráshitel kamat-, díj-, jutalék és költségteleiről szóló mindenkor hatályos hirdetményben közzétett állami kamattámogatás nélküli bruttó kamatmértéket köteles fizetni.

A felperes módosított keresetében a II/1. és II/2. és V/4. számú szerződéses rendelkezések semmisségének megállapítását kérte jóerkölsbe ütközésre, illetőleg tisztességtelenségre hivatkozással. Álláspontja szerint a bíróságnak meg kell vizsgálnia a magyar jog és az uniós jog összhangját is. Megítélése szerint az alperesek egyedileg nem tárgyalták meg a szerződési feltételeket a felperessel, nem hívták fel annak kockázataira, ezáltal a szerződéses egyensúlyt a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének megsértésével a pénzügyi szolgáltató javára borította fel a szerződés.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték. Hivatkozásuk szerint a szerződés megkötésekor hatályos Ptk. csak megtámadási jogot biztosított a felperesnek, ezen jog határidőn belüli gyakorlására azonban nem került sor. Vitatták, hogy a szerződéses kikötések jóerkölsbe ütköznének. Az I. és III.r. alperesek álláspontja szerint a felperesnek nincs keresethetőségi joga. A II.r. alperes pedig utalt arra, hogy egyoldalú szerződésmódosításon alapuló kamatemelés a perbeli szerződés kapcsán nem történt.

Az elsőfokú bíróság a fellebbezéssel támadott ítéletében a keresetet elutasította, megállapította, hogy a felmerült eljárási illeték az állam terhén marad. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. és III.r. alperesnek 50.000,-Ft, míg a II.r. alperesnek 30.000,-Ft perköltséget.

Az elsőfokú bíróság határozata indokolásában kiemelte, hogy a szerződéskötéskor hatályos Ptk. 209. §. (1) bekezdése az általános szerződési feltételek tisztességtelensége esetére megtámadási jogot biztosított a sérelmet szenvedő fél részére, a 209/A §. pedig megtámadási jogot biztosított a gazdálkodó szervezet és a fogyasztók közötti szerződés tisztességtelen kikötése tekintetében akkor is, ha az nem minősül általános szerződési feltételnek. Utalt a BDT 2001.521. számú eseti döntésre. Álláspontja szerint nem volt értelmezhető a felperesi hivatkozás az uniós jog és a magyar jog viszonyára vonatkozóan, hiszen a perbeli szerződés 2004. május 1-je előtt, tehát Magyarországnak az Európai Unióhoz való csatlakozását megelőzően került megkötésre.

Kifejtette, hogy a felperes a keresetét a Ptk. 236. §. (1) és (2) bekezdésében foglalt határidőn túl, csak 2014. február 7-én terjesztette elő. A megtámadási határidőt elmulasztotta, az elévülés nyugvásának és megszakadásának alapjául szolgáló tényre pedig nem hivatkozott.

Alaptalannak ítélte a szerződés jóerkölsbe ütközésére irányuló felperesi álláspontot is. A szerződési szolgáltatáson túl az ügy valamennyi lényeges körülményét, a szerződést kötő felek szándékát, a szerződéssel elérni kívánt célt értékelve úgy foglalt állást a törvényszék, hogy a szerződéses rendelkezések nem sértik az általánosan elfogadott társadalmi értéktételeket. A felperes által megjelölt hivatkozás a megtámadhatóság körében lett volna vizsgálható, azonban a szerződés jóerkölsbe ütközésére alapított jogérvényesítés nem nyújthat lehetőséget arra, hogy a megtámadási határidő elmulasztásából fakadó hátrányt kiküszöbölje, nem lehet eredményes egy semmisségi hivatkozás annak érdekében, hogy kiküszöbölje a megtámadási határidő elmulasztásából fakadó hátrányt. (Kúria Pfv.I.21.754/2013/7.számú határozat) Amikor tehát jogszabályban külön nevesített érvénytelenségi ok áll fenn, annak keretei között kell vizsgálni a szerződés érvényességét, nincs lehetőség arra, hogy a fél jóerkölsbe ütközésre hivatkozással más semmisségi, vagy megtámadási okot érvényesítsen. (Kúria Pfv.VI.20.444/2014/5.)

A felperes fellebbezésében az ítélet megváltoztatásával a szerződés teljes érvénytelenségének megállapítását, másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését kérte. Törvénysértőnek minősítette azt az ítéleti megállapítást, miszerint a felek kölcsönszerződést kötöttek. Álláspontja szerint ugyanis a szerződés nem felel meg az akkor hatályban lévő Hpt. 210. §. (1) bekezdésében foglaltaknak, ekként a szerződés létre sem jött, így az nem is képezheti az alperesek követelésének jogi alapját.

Vitatta azt az ítéleti álláspontot, hogy az uniós jog és a magyar jog viszonyával kapcsolatos felperesi hivatkozás ne lenne értelmezhető. A 2007. december 13-án Magyarország által is aláírt Lisszaboni szerződéshez kapcsolódó kormányközi konferencia záródokumentumának mellékletét képező 17. számú nyilatkozat szerint a tagállamok elfogadták az uniós jog elsőbbségét, ezt pedig úgy kell érteni, hogy a nemzeti joghoz képest valamennyi kötelező erejű uniós jogi aktus elsőbbséget élvez, függetlenül attól, hogy az elsődleges, vagy a másodlagos jogból származik-e. Utalt a Fővárosi Ítéltábla ÍH 2014.65. szám alatt közzétett határozatának II. pontjára, mely szerint a csatlakozástól kezdődően Magyarország az irányelvek címzettje lett, erre figyelemmel a nemzeti jog eljárási szabályait az uniós jog hatékony érvényesülését elősegítő módon volt köteles alkalmazni. Megalapozott tehát a felperesnek a semmisségi ok következményét felhívó jogszabályi rendelkezésre történő hivatkozása.

A felperes kiemelte, hogy a szerződésnek nevezett közjegyzői okirat III.2. pontja a szerződés létrejöttét és érvényességét befolyásoló szövegezést tartalmaz, miszerint csupán az induló törlesztőrészlet összegét határozza meg, a további fizetendő részletek tekintetében semmilyen támpontot nem tartalmaz.

A tanúként meghallgatott közjegyző által elmondottak alátámasztják, hogy a szerződéskötés körülményeiből nem következik, hogy a felperes a szerződési feltételeket világosan megismerhette, hogy az abban foglalt kritériumok, kikötések hatásaival, következményeivel tisztában volt, továbbá, hogy előre láthatta volna, hogy milyen okból, hogyan és milyen mértékben módosulnak a szerződésben megállapított kötelezettségei.

A 2/2011. (XII.12.) PK értelmében megállapítható a közjegyzői okirat tekintetében, hogy a felek annak tartalmát egyedileg nem tárgyalták meg, ugyanezen következtetés levonását alapozza meg a BH.2012.10.247. számú jogeset. Az ekörbe tartozó esetek a 93/13. EGK irányelv mellékletének 1.i.) pontjában szereplő okból is vizsgálhatóak.

A hivatkozott tisztességtelen feltételek nélkül a szerződés nem teljesíthető, ennek jogkövetkezménye pedig a szerződés teljes érvénytelenségében határozható meg a Ptk. 239. §. (1) bekezdése alapján.

A tisztességtelenséghez fűződő jogkövetkezmények tekintetében nem kizárólag a megtámadás az egyetlen lehetőség, hanem megalapozza a jóerkölcsbe ütközés miatti semmisségre történő hivatkozást is, az egyik nem oltja ki a másikat és semmiképpen sem ronthatja le a felperes által részletesen kifejtett Alkotmánybíróság értelmezésre alapított hivatkozást. A megtámadási jog nem zárja ki a jóerkölcsbe ütközéshez kapcsolódó következmények alkalmazását. Az Alaptörvény 28. §-ában foglalt értelmezési követelményből is ez következik. A régi Ptk. alapelvei, ezen belül különösen a polgári jogok jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelő gyakorlása, a joggal való visszaélés tilalma, a felek együttműködési kötelezettsége, a szolgáltatás és ellenszolgáltatás egyenértékűségének követelménye mind-mind kötelező erővel bírnak, a perbeli esetben

azonban nem valósultak meg. A támadott rendelkezések a szolgáltatás és ellenszolgáltatás egyensúlyának drasztikus megbomlására adtak alapot.

A fellebbezési eljárás során a felperes úgy nyilatkozott, hogy a Hpt. 210. §-ában előírt követelmények hiányában a szerződés nem jött létre, másodlagosan pedig ezen hiányosságok miatt érvénytelen.

Az I. és III.r. alperesek fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérték. Hangsúlyozták, hogy a szerződéskötéskor hatályos Ptk. 209. §. (1) bekezdés alapján csupán megtámadási joga volt a szerződést kötő feleknek, a felperes részéről azonban ennek gyakorlására határidőben nem került sor. A szerződés az Európai Unióhoz való csatlakozást megelőzően került megkötésre, így helytálló az elsőfokú bíróságnak az uniós jog és a magyar jog viszonyával kapcsolatos álláspontja.

A szerződés V.4. pontja tekintetében utaltak arra, hogy a Ptk. az engedményezést lehetővé tette és a felek abban is előre megállapodtak, hogy az engedményezés esetén a felperes nem az eredeti szerződés szerint, hanem attól eltérő mértékű kamatot lesz köteles megfizetni. Rögzítésre került a kamatmérték meghatározásának módja is, így egyértelmű és közérthető rendelkezés alapján kellett számolni a felperesnek a következmények beálltával.

A fellebbezéssel kapcsolatosan utaltak arra, hogy a kölcsönszerződés III.2. pontja nem volt tárgya a kereseti kérelemnek, mindemellett a közokiratba foglalt szerződés egyértelműen rögzíti a késedelmes fizetés jogkövetkezményét.

Az elsőfokú bíróság a jóerkölsbe ütközésre hivatkozással előterjesztett felperesi érvelés tekintetében is helyesen foglalt állást.

A II.r. alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helyes indokai alapján való helybenhagyására irányult.

A fellebbezés az alábbiak szerint nem megalapozott.

A törvényszék az elsőfokú eljárás során fenntartott kereseti kérelem elbírálásához szükséges bizonyítást lefolytatta, a beszerzett peradatok okszerű mérlegelésével helyes tényállást állapított meg, a keresetet elutasító döntésével és indokaival az ítélet tábla egyetértett. A fellebbezésben foglaltakra tekintettel az alábbiakat emeli ki.

Az elsőfokú eljárás alatt, a tárgyalás berekesztésekor fenntartott keresetében a felperes a szerződés három pontjának (az ügyleti kamat egyoldalú megváltoztatásának lehetőségét biztosító II.1.1. pont, a kezelési költség megváltoztatásának lehetőségét biztosító II.2. pont, továbbá a késedelem időszakára irányadó kamat megállapítását tartalmazó V.4. pont) érvénytelenségét jóerkölsbe ütközésre, másodlagosan tisztességtelenségére alapítva kérte megállapítani. Az elsőfokú bíróság ezen kereseti kérelemről hozta meg döntését. A felperes a fellebbezési eljárás során a Hpt. 210. §-ában foglaltak megsértésére utalással annak megállapítását is kérte, hogy a szerződés nem jött létre, illetve másodlagosan ennél fogva jogszabályba ütközik.

A Pp. 247. §. (1) bekezdése értelmében a másodfokú eljárásban a keresetet megváltoztatni nem lehet. A felperes Hpt. 210. §-ára alapított hivatkozásait ugyanakkor az ítélet tábla érdemben vizsgálta, figyelemmel a 2/2010. (VI.28.) PK vélemény 5.a. pontjának, valamint a

3/2011. PK. vélemény 1. pontjának indokolásában foglaltakra, hiszen a semmisségre alapított érvénytelenségi kérelem esetén a bíróság a szerződés semmisségét hivatalból is más okból, más jogcím alapján is megállapíthatja, mint amit a keresetében a felperes megjelölt.

A Hpt. 210. §. (1) bekezdés értelmében a perbeli szerződés csak írásban köthető, a (2) bekezdés szerint pedig egyértelműen meg kell a szerződésben határozni a kamatot, a díjat és minden egyéb költséget, vagy feltételt, ideértve a késedelmes teljesítés jogkövetkezményeit is.

Az 1/2006. számú PJE határozat 1. pontjához fűzött indokolás értelmében a kölcsönszerződés megfelel a tartalmi követelményeknek, ha a szerződés, illetve az annak részét képező általános szerződési feltételek együttesen tartalmazzák a jogszabályban előírtakat. Az általános szerződési feltételek a felek aláírása nélkül is a szerződés részévé válhatnak.

A Ptk. - perben irányadó időszakban hatályos - 205. §. (3) bekezdése szerint az általános szerződési feltétel akkor válik a szerződés részévé, ha alkalmazója lehetővé tette, hogy a másik fél annak tartalmát megismerje, és ha azt a másik fél kifejezetten vagy ráutaló magatartással elfogadta.

A szerződés általános szerződési feltételre is kiterjedő létrejöttéhez tehát nem szükséges, hogy a felek minden egyes kikötést egyedileg megtárgyaljanak, hisz éppen az az általános szerződési feltétel sajátja, hogy nem válik egyedileg megtárgyalttá. Elegendő az, ha az általános szerződési feltétel alkalmazója lehetővé teszi a másik félnek, hogy azok tartalmát megismerje és azt a másik fél kifejezetten, vagy ráutaló magatartással elfogadja. A jelen perben a felperes által is aláírt, közjegyző által közokiratba foglalt kölcsönszerződés kifejezetten tartalmazza, hogy az üzletszabályzatot a szerződést kötő felperes megismerte, elfogadta, részére felolvasták. Ezt a körülményt nem cáfolja a közokiratot készítő közjegyző tanúvallomása sem. Az alperes által alkalmazott üzletszabályzat tehát a szerződés részévé vált.

Megállapítható az is, hogy a szerződés és az üzletszabályzat együttesen, tartalmát tekintve is megfelel a megkötése idején hatályos Hpt. 210. és 213. §-ában foglalt tartalmi követelményeknek.

A kifejtettek miatt a felperes részéről a fellebbezési eljárásban előterjesztett semmisségi hivatkozás nem megalapozott.

A peres felek 2004. május 1., 2003. április 8-án kötöttek szerződést, így a szerződés a 2014. évi XXXVIII. törvény 1. §. (1) bekezdése és a 2014. évi XL. törvény 1. §-ára tekintettel nem tartozik az úgynevezett Devizatörvények hatálya alá.

Ennek figyelembevételével a Ptk. rendelkezései és az ennek alkalmazása talaján kialakult bírói gyakorlat alapján bírálendő el a felperesi kereset. A fentiekre tekintettel az elsőfokú bíróság helyesen jutott arra a megállapításra, hogy az általános szerződési feltétel tisztességtelensége esetére a szerződéskötéskor hatályos Ptk. 209.§. (1) bekezdése a sérelmet szenvedő fél részére megtámadási jogot biztosított, ugyanakkor a nyitva álló megtámadási határidőn belül a felperes a szerződés kifogásolt rendelkezéseit nem támadta meg.

A felperes uniós jogra való hivatkozása a perbeli esetben nem alapos, hisz a szerződéskötés az országnak az Európai Unióhoz való csatlakozását megelőzően kötöttet, így a 3/2011. PK vélemény 2. pontja értelmében - az ekkor hatályos jogszabályi rendelkezésekre figyelemmel

- az általános szerződési feltételben foglalt kikötés tisztességtelensége nem alapoz meg semmiségi okot.

Egyetértett az ítélőtábla az elsőfokú bíróságnak a jóerkölcsbe ütközésre alapított felperesi hivatkozás körében elfoglalt jogi álláspontjával is. Ezzel kapcsolatban csupán utal arra, hogy amennyiben jogszabályban külön nevesített érvénytelenségi ok áll fenn, úgy a szerződés érvénytelenségét annak keretei között kell vizsgálni, továbbá ugyanezen érvénytelenségi oknak a szerződés jóerkölcsbe ütközésére hivatkozással való érvényesítése nem szolgálhatja a megtámadási határidő elmulasztásából fakadó hátrányok kiküszöbölését.

A kifejtettekre tekintettel az ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §. (2) bekezdése alapján helybenhagyta. Az eredménytelenül fellebbező felperes a Pp. 78. §. (1) bekezdése alapján köteles megfizetni az alperesek javára a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §. (3) bekezdése és (5) bekezdése szerint megállapított - az ÁFA-t is magában foglaló - ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltséget, míg a teljes személyes költségmentességben részesülő felperes helyett a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §. (1) bekezdése és 14. §-a alapján a feljegyzett fellebbezési illetéket az állam viseli.

Győr, 2016. szeptember 14. napján

Dr. Zámbó Tamás sk.
a tanács elnöke

. Maurer Ádám sk.
előadó bíró

Dr. Sarmon Hedvig sk.
bíró

A kiadmány hitelül:
Kiadó: